Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1938-10-28, iš Kauno – į Tilžę

Mielas Juozapai, / Na, dabar iš Vandos aš gavau pipirų tiek ir tiek!

Mielas Juozapai,

Na, dabar iš Vandos [1] aš gavau pipirų tiek ir tiek! Jau dėl šampano aš gavau barti, kad įsiprašiau dovaną, o dabar – „Matador“ – tai jau per daug [2]! Tu gyvenime man esi labai daug gera padaręs, ir jei kas kam skolingas, tai tik aš Tau! Ką aš čia vaikščioju ir šneku, tai juk man tai nieko nekainuoja, ir laiko man neatima! Ką čia tokius dalykus tarp brolių rokuoti! Kad tu būtum turtuolis, tai galėtum daryt tokias dovanas, bet dabar – pinigai gi tau nesimėto pakampiais! Dėl „Matadoro“ teks atsilyginti!

Trako reikalus tu vedi labai gerai, aš čia nieko negalėčiau pridėti. Netikėjau tiktai, kad tiek nuomos Saliomėja duotų [3]! Nuoma tad tegu eina bylos vedimo reikalui, – bent gal išlaidas padengs.

Tik dabar buvau jūsų statyboje. Dėl to balkio – reikalas susitvarko, – iš kitos pusės jie mūrija pusės plytos storio sienelę, – tai mažiausio pavojaus nebus. Išlojojau tiktai mūrininkus, kad jie netvarkingai padarė – ir viskas. Bet ir lojotis didelio reikalo nebebuvo, nes faktinai bus visiškai tvarkoj, – taip ir Zubovas [4] sako. Tai, ką patarė daryti p. Bronės [5] brolis [6], dabar jie nedaro, – nebėra reikalo tai daryti, nes primūrijo iš apačios sienelę iki viršaus (1/2 plytos, bet čia tai jau yra daugiau, negu pakankamai). Dabar pilnu tempu dirba mūrininkai – dirba vidaus sieneles. Miegamojo kambario (ar Jolitos [7]) langas jau sutvarkytas (užmūryta ir iškirsta toliau). Dėl tokių klaidų nereikia jaudintis, jie kiekvienoje statyboje būna, gal Vokietijoje ir ne, bet Kaune – tai kasdienis reiškinys. Pav. Prekybos ir pramonės rūmuose: paklojo parketą, bet paskui reikėjo visas plėšti, mesti lauk ir naujas kloti! Landsbergio [8] statyboje ištisas sienas griauna ir naujai stato! Zubovas gali ateiti prižiūrėti paprastai tik po tarnybos valandų, o tuomet jau mažai darbininkų belieka. O dabar svarbu prižiūrėti, kaip užpildys [1r] // [1v] // sieneles antrame aukšte (spaliai – kalkės – gipsas). Tad jis prašė, kad aš prižiūrėčiau ir tuoj jam praneščiau. Bet kol kas tas darbas dar nedirbamas, – nėra dar sienelių, nėra dar net medžiaga atvežta. Taip pat ir stogas: baigiama tiktai grebėstai kloti, čerpes pradės kloti tiktai pirmadienį. Tad ir draudimo operacija dar neįvykdyta. Galimas daiktas, gerai, kad tu nematai juodojo statybos proceso. Iš griaučių, purvo, plytgalių, skeveldrų sunku įsivaizduoti, kaip bus padaryta, – tik žiną statybos procesą gali darbą vertinti. Dabar, kai darbas vyksta, išvaizda kas dieną keičias. Pastato sienelę – jau daug pasikeitė, kažkas išaugo, jaukiau pasidarė, linksmiau. Taip keičiasi kas dieną. Geriau būtų, kad tu namą pamatytum, kai jis bus netoli pabaigos, – tuomet tikrai nustebsi pamatęs. Dabar jau visai aišku: viduj namuose bus jauku ir patogu, vietos turėsite labai daug. Bet tai dar ne viskas, – reikia, kad būtų jauku ir lauke: pavasaris, vasara, iki vidurio rudens – daug būsite kieme. Reikia, kad kiemas ir sodas būtų jaukus. Tai dabar žiema, turė[dami] laiko, pagalvokite, pasitarkite, kaip jaukiau sutvarkyti, kokie dekoratyviniai ir vasariniai medeliai sodinti. Žemė, sodas tvarkysis pavasarį, bet reikia paruošti planas, – ne tiktai žemės išplanavimas, bet ir sodintų medelių rūšis. Čia turi pasireikšti jūsų skonis. Pavyzdžiui, kokių vaismedžių norite: pilnaliemenių, pusliemenių ar karlikų? Kiekvienas jų turi savo minusų ir pliusų! Medelius sodinti labai patarčiau jau ateinantį pavasarį. Kol medelis išauga, reikia laukti. Juo anksčiau pasodinsite, juo greičiau išaugs, juo greičiau malonumo sulauksite. Jei nustatysite planą ir patys pavasarį negalėsite įvykdyti, aš įvykdysiu. Tikrą iš namų ir sklypo džiaugsmą turėsite tiktai, kai medeliai žaliuos ir žydės! Pav., kokios rūšies alyvų norite, kokių jazminų, kokių vijoklių? Imkite literatūrą, studijuokite, bet kad kovo pabaigoj būtų gatavas planas (reikia ruošti žemė ir duobės kasti jau balandžio mėnesį!). Labų dienų p. Bronei.

Br. Balys [9]

1938. spal. 28. [10] [2r] // [2v] //

KOMENTARAI

[1] Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (1899–1997) – 1928–1939 m. Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja, nuo 1935 m. tos pačios gimnazijos inspektorė.

[2] Juozapas Sruoga atsidėkojo broliui, kuris prižiūrėjo jo sklypą:

„Mielas Boleslavai,

Tavo informacijai siunčiu nuorašus Vabalninko advokato Vasiliūno man rašyto laiško ir mano laiško Saliomėjai Kaziliūnienei. – Bronė sugrįžo laimingai.

Norėdamas tau nors šiek tiek atsilyginti už tavo visus gerus patarimus sklypo ir namo reikalais prašau priimti iš manęs mažą dovanėlę, būtent „Matadorą“.

Gal tu prie progos patikrintum, ar pataisė stulpą, ant kurio guli geležies balkė!
Bronė ir aš siunčiame jums visiems mūsų geriausius linkėjimus.

Brolis Juozapas

1938 X 26“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1938-10-26, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 858, l. 1r–v).

[3] Buvusi Baibokų ūkininko velionio Aniolo Sruogos žmona Salomėja Kaziliūnienė pagal sutartį, pasirašytą su Juozapu Sruoga, atstovavusiu visus brolius, per metus už 15 ha žemės sklypo nuomą mokėjo 250 litų:

„Gerbiamas ponas Juozapai,

Dėkui už laišką ir fotografijas. Dovanokit, kad taip ilgai neparašėm. Del trako tai mes norem nuomuoti, bet būtų geriau, kad galėtumėm ant ilgesnio laiko. Du šimtai penkios dešimtys mums atrodo kaip ir biškį per daug, bet, jeigu atrodo, kad tiek yra reikalinga mokėti, tai mes ir sutiksim ir tiek mokėti. Nes mes dabar dirbam ant penkis laukus, trakas ir yra penktas laukas, ir galit mums pasitikėti, nes trako žemės nenuplėšim, mėšlą lygiai atiduosim, tik dar norėtume, ar nebūtų galima nuoma per du kartu mokėti, pavyzdžiui. Sausio 1 d. pusė ir antra pusė birželio 1 d., nes po mažiau yra lengviau apsimokėti. Šiaip mes, Dievui dėkui, sveiki. Šįmet metai vidutiniai, baigėm darbuotis su bulvėm ir daržovėm. Tik dar neiškulam, neužvažiuoja, panašu, dar danpė [kuliamoji mašina, – NM]. Šią savaitę pas mus labai buvo blogas oras, lyja ir labai trukdė darbuose.

Siunčiam savo geriausius linkėjimus. Sudieu.
S. Kaziliūnienė

1938 m. / IX. 16 d.“ (Salomėjos Kaziliūnienės laiškas Juozapui Sruogai, iš Baibokų – į Panemunę, 1938-09-16, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 1473, l. 1r–v, 2r).

Juozapas Sruoga atsakė į brolienės laišką:

„Gerbiama p. Saliomėja,

Ačiū Tamstai už laišką. Mano brolis dr. Kazimieras Sruoga rašė, kad jis yra gavęs iš Tamstos dar 70 litų: taigi šių metų nuoma už traką sulig sutarties Tamstos jau sumokėta. Ilgai nesulaukdamas iš Tamstos atsakymo į mano pakartotiną klausimą, ar Tamsta norėsi nuomuoti mūsų sklypą (traką) ir sekantiems metams, buvau gavęs įspūdį, kad Tamstai trakas daugiau neberūpi ir toliau nuomoti Tamsta nebenori. Todel buvau pradėjęs vesti pasitarimą del išnuomavimo trako kaimynams, kurie traką nuomoti labai norėtų. Gavęs Tamstos š. m. spalių 16 d. laišką, pranešiau savo broliams apie Tamstos norą nuomoti traką ir toliau keliems metams.

Tiek aš, tiek mano broliai sutinkame traką išnuomoti Tamstai dar trims metams, bet jau už 250 litų, nes tą sumą [dar 50 litų, – NM] mes lengvai gauname iš kaimynų; čia, žinoma, dar reikia turėti omeny, kad a. a. brolis Aniolas po mūsų tėvelio mirties traku naudojosi visai nemokamai. Mūsų sąlygos palieka tos pačios: Valstybės ir Savivaldybės mokesniai bei kitokios prievolės tektų Tamstai sumokėti. Žemė turėtų būt tinkamai įtręšiama – nenuplėšta; nuoma galima būtų mokėti lygiomis dalimis per du kartu. Del nuomos termino lauksime Tamstos pasiūlymo. Sutartis turės pasibaigti 1941 m. rugsėjo m. 31 d. Sutartis raštu turėtų būt sudaryta galimai greičiau, nes jeigu Tamsta dar ir toliau nenorėsi užbaigti nuomos reikalą, tai teks susitarti su vienu iš kaimynų.

Iš kitos pusės, mes, trako paveldėtojai, norėtumėm greičiau susitvarkyti savo nuosavybės reikalus. Taip, kaip testamente pažymėta, visiems valdyti ir naudotis traku nėra prasmės ir keblu. Mums rūpi trako valdymą perimti į vienas rankas. Pasiteiravus pas teisininkus paaiškėjo, kad tą reikalą mes galėtumėm greičiau ir paprasčiau per teismą ir ipotekos įstaigą sutvarkyti, jeigu galėtumėm turėti dokumentą arba notaro patvirtintą kopiją, kuris įrodo, kad a. a. mūsų tėvas Pranciškus Sruoga turėjo nuosavybės teisės į jo testamente paliktą savo vaikams turtą. Tokį dokumentą mūsų tėvas turėjo: dokumentas buvo rašytas rusų kalba ant melsvo poperio. Aš tą dokumentą esu matęs pas savo tėvelius dar ir po karo; taigi tas dokumentas per karą nėra žuvęs; jį, be abejo, iš a. a. tėvelių buvo gavęs a. a. mūsų brolis Aniolas. Tikiuosi, kad tas dokumentas ir po šiai dienai randasi pas Tamstą ir, kaip seniau, laikomas komodoje. Be to dokumento, ant atskiro poperio, ant drobės užklijuoto, mūsų tėvas turėjo ir savo žemės planą, kurs irgi buvo užsilikęs per karą, ir taipogi yra Tamstos žinioje ir laikomas taip pat komodoje.

Gali būt, kad užtektų teismo ir ipotekos įstaigoms patiekti tik žemės pirkimo dokumento ir viso žemės sklypo plano, notaro patvirtintus nuorašus (kopijas). Tas kopijas tektų padaryti Biržuose. Žinoma, visas išlaidas, surištas su tų nuorašų pagaminimu, mes sumokėtumėm. Tikiuosi, kad Tamsta šiuo reikalu neatsisakysi mums padėti, nes paaugus vaikams ir esant reikalui leisti juos į mokslą ir mes kartais galime būti Tamstai reikalingi ir naudingi. Reikia tikėtis, kad pergyvenus šių dienų visokias krizes, susilauksime kada nors ir geresnių laikų.

Pridėdamas prie šio savo laiško pašto markių – lauksiu, kad Tamsta savo galutiną atsakymą del nuomos, nurodant, kada Tamsta norėtum nuomą mokėti. Gavęs Tamstos laišką tuojaus pasiųsiu Tamstai pasirašyti ir sutartis. Be to, prašau būtinai pranešti, ar Tamsta galėtum pati įteikti aukščiau paminėtus dokumentus notarui, padaryti kopijas, ar mes turėsim prašyti, kad tai atliktų mūsų advokatas.

Ar lanko vaikučiai mokyklą, ar jau gerai paskaito?
Kokius laikraščius gaunate šiais metais ir kokius numatote gauti sekančiais metais?
Linkėdamas Tamstai ir Tamstos šeimai viso gero, pasilieku su pagarba“ (Juozapo Sruogos laiškas Salomėjai Kaziliūnienei, iš Panemunės – į Baibokus, 1938-10-27, [pasirašytas mašinraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 1473, l. 1r, 2r).

[4] Vladimiras Zubovas (1909–2007) – architektas, architektūros istorikas. 1934 m. Berlyno aukštosios technikos mokyklos absolventas. 1935–1940 m. Kauno karo butų valdybos inžinierius architektas, kuris 1938 m. suprojektavo Balio Sruogos gyvenamąjį namą Kaune.

[5] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona, sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 7A, savininkė.

[6] Jurgis Jazbutis (1897–1965) – Bronislavos Jazbutytės-Sruogienės brolis.

[7] Jolita Sruogaitė (1934–2016) – Balio Sruogos brolio Juozapo Sruogos ir Bronislavos Jazbutytės-Sruogienės dukra.

[8] Vytautas Landsbergis-Žemkalnis (1893–1993) – architektas, modernizmo architektūros Lietuvoje pradininkas. 1925 m. Romos aukštosios architektūros mokyklos absolventas. 1926–1938 m. įvairių Kauno įstaigų darbuotojas.

[9] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius. Juozapo Sruogos kaimynas Kaune, sklypo Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 9B, savininkas.

[10] Data, pridėta vertikaliai antrojo lapo kairėje paraštėje Balio Sruogos ranka parkeriu (mėlynu rašalu).